

İZLE METİN YAPILARININ ANALİZİ VE BİLGİLERİ ORGANİZE ETME STRATEJİSİ

Bir önceki temada öyküleyici metin yapısını öğrenmiştik. Geleneklerimiz temasında da sevdiğimiz kahramanların yaşam öyküleri, bir uygulamanın işlem basamakları, bir olayın kronolojik akışı gibi içeriklerin anlatıldığı sıralı-kronolojik metin yapısını öğreneceğiz. Bu yapı, genellikle bir varlığın (kişi, bitki, hayvan, nesne vb.) yaşam öyküsünün işlendiği eserlerde bir şeyin nasıl yapıldığını anlatan metin veya belgesellerde, düğün veya bayram gibi merasimlerin aşamalarının anlatıldığı kaynaklarda sıkça karşımıza çıkar. Bu metinlerde, doğrudan zaman ifadeleri veya "ilk olarak, önce, sonra, daha sonra, ardından, aynı anda, o esnada, nihayetinde, en son" gibi öncelik sonralık belirten ifadeler sıklıkla kullanılır. Önemli olaylar ve bilgiler genellikle doğrudan zaman ifadeleri veya öncelik-sonralık bildiren ifadelerin bulunduğu cümlelerde yer alır. Bu tür metinlere konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir giriş yapılarak başlanır, ardından olaylar ve bilgiler uygun sıraya konularak verilir. Son aşamada, girişteki ifadelerle bağlantı kurularak metin tamamlanır. Aynı yapı, paragraf düzeyinde de görülür. Paragraf konuyla ilgili giriş cümlesiyle başlar, ardından olaylar ve bilgiler uygun sıraya konularak verilir, girişle bağlantılı bir cümleyle sonlandırılır. Örnek:

"Türk düğünlerinin ilk adımı kız isteme merasimidir. Öncelikle erkek tarafı, ailesi ve yakın akrabalarıyla birlikte kız evine gider. Bu ziyaret sırasında erkeğin ailesi, kızın ailesinden kızlarını oğullarına istemek için geleneklere uygun bir şekilde dileklerini iletir. Devamında kız tarafı olumlu yanıt verirse kahveler içilir. Ardından aileler arasında tatlı bir sohbet başlar. Böylece evliliğe giden ilk adım bu merasimle atılmış olur."

Paragraf örneğinde olduğu gibi sıralı-kronolojik metin yapısını öğrendiğimizde bu metinlerdeki önemli olayları ve bilgileri belirleyebilir, daha kolay hatırlayabiliriz. Sıraya konularak sunulan olayları ve bilgileri zaman çizelgesi, akış şeması, merdiven gibi grafik düzenleyicilere yerleştirmeniz, anlamınızı kolaylaştıracak ve daha iyi hatırlamanızı sağlayacaktır. Şimdi, öğretmenimiz bize sıralı-kronolojik metin yapısını anlatacak.

Haydi başlayalım!

Öğretmenimizi İzliyoruz

Öğretmenimiz şimdi bize stratejinin nasıl kullanıldığını gösterecek. Metinde giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin nasıl oluşturulduğunu, düğün merasimiyle ilgili aşamaların nasıl sıralandığını göstermek için sesli düşünecek. Stratejiyi kullanırken nelere dikkat etmemiz gerektiğini bize öğretecek. Öğretmenimizin su-

- Öğretmenimiz metnin konusunu nasıl belirledi? Bunu yaparken altını çizdiği kelime veya kelime gruplarının ne gibi katkısı oldu?

Öğretmenimiz konuyu işlediğimiz temaya göre belirledi. Altını çizdiği kelime ve kelime grupları anahtar kelimelerdi ve metin bu kelimeler çevresinde oluştu.

- Giriş bölümündeki ifadelerin hangi yönlerine dikkat etti?

Giriş bölümünde konuyu belirleyip metnin genel çerçevesini çizdi. Buradaki ifadelerin konunun ana hatlarını belirlemesine dikkat etti.

- Metindeki önemli bilgilerin ve olayların belirli bir sırayla verildiğini nasıl fark etti? Bunu yaparken yuvarlak içine aldığı kelime veya kelime gruplarının ne gibi katkısı oldu?

Metindeki önemli bilgi ve olayların bir bütünlük içinde olabilmesi amacıyla belirli bir sırayla verildiğini fark etti ve bize bunu ifade etti. Yuvarlak içine aldığı kelimeler olayların sıraya koyulmasında fikir verici oldu.

- Aşamaları anlatan paragraflardan hareketle düğün merasiminin aşamalarını zaman

Düğün merasiminin aşamalarını kronolojik bir sıra içinde zaman çizelgesine yerleştirdi. Bunu yaparken "ilk olarak, ardından, daha sonra" gibi ifadeler kullandı.

- Sonuç bölümüne geldiğinde buradaki ifadelerin hangi yönlerine dikkat etti?

Sonuç bölümündeki ifadelerin konuyu toparlamaya yönelik olmasına dikkat etti.